

6.) V plevah so hruške ostale precej sveže, jabolka so pa močno ovenela. Sadje je pa imelo zaduhel ukus.

7.) V listju so hruške dobile mnogo lis in so močno ovenele. Jabolka se se pa dobro ohranila, le malo so ovenela.

8.) V milki se je sadje prav dobro ohranilo, a ne do dobra omladilo. Ta način se bode dal torej le ondi uporabljati, kjer hočejo sadje dalje hraniti, kakor je navada. Ukus je sadje imelo čist; dobro bi pa bilo morda, sadje zaviti v svilen papir.

9.) V shrambi prosto ležeče sadje se je dobro ohranilo, v sobo prineseno je pa močno ovenelo.

10.) V prst položeno sadje, ki se je v prsteni posodi na prostem 50 cm globoko zakopalo, ohranilo se je v zemlji jako dolgo in dobro, a je izgubilo mnogo vrednosti. Hruške so imele malo zaduhel ukus in nekatere so tudi jele gniti.

11.) V probkovo moko vloženo sadje se je izvrstno ohranilo, v sobi je pa močno zvenelo.

Ti poskusi kažejo, da se sadje najbolje ohrani v svilenem papirju in v strugotinah, da ne zgubi svoje lepote, da se ugotovi popolnoma in pozneje v gorkem prostoru ne pokvari hitro. Če se bodeta združila oba načina, bode uspeh gotovo še boljši, zato je priporočamo slednjemu, ki hoče spraviti pozno sadje, da je zavije v svilen papir in vloži med strugotine. Če na ta način sadje denemo v vodo, kakor delajo na južnem Tirolskem, spravimo ga lahko mnogo, če tudi nimamo posebne shrambe za sadje.

Dobri uspehi se dosežejo tudi še z listjem in drobnim peskom, pri hruškah tudi s probkovo moko, in da pozneje venejo. V drugi vrsti hodijo v poštev pšenične pleve, ječmenova slama in prosta shranitev v sadni shrambi. Žaganje in otava dajeta sadju drug neprijeten ukus, sadje spravljeno v zemlji, izgubi svojo lepoto. Splošno se lahko reče, da se sadje tem lepše ohrani in popolneje omladi, čim bolj ovira snov, ki se naloži okoli njega, da ne izhlapeva in čim bolj brani unanjemu suhemu zraku do njega. Sadje, ki se je močno potilo, lože vene, posebno pa zrjavilo sadje, kakor je to videti pri kosmačih. Zabraniti se mora, da prah ne prihaja blizu. Če sadje leži nezavito v sadni shrambi, skrbi, da bode zadosti svežega zraka, da ne začne veneti. O tem se vrše še daljnji poskusi, torej tukaj le to opomnimo, da suh zrak in z njim združeno izhlapevanje ne pospešujeta le venenja, temveč ovirata tudi gojenje. Pozno sadje, če se je skrbno trgalo, lahko prenaša mnogo več vlažnosti, kakor se navadno misli.

Kmetijske raznoterosti.

Ali treba tudi svinje snažiti? Glede na krmljenje in snago store naši posestniki navadno to-le: V nesnažno, s staro, okisano pičo do polovice napolnjeno korito vržejo nekoliko klaje, sem in tja površno nasteljejo. In jedino to je, kar store za svinjsko snago, namreč površno nastiljanje. Ljudje še dandanes živijo v nespametni veri, katera uči, da se prašič

zavoljo same nesnažnosti valja po blatu. „Čim bolj je svinja blatna, čim bolj nesnažna, tem bolj ji tekne in se tudi redi“, tako zatrjujejo neumni nevedneži. To misel so podedovali od svojih pradedov in se je drže, kakor klošč pasje kože. Pred nekolikimi leti ni bila živinoreja tako razvita, kakor je današnje dni. Ljudje so videli, da se valja svinjšče po blatu in so djali: „Glej no, kako mu to dobro de“. To mnenje se je preneslo od očeta na sina in od tega na svoje otroke, ter tako šlo od ust do ust in se ohranilo nepokvarjeno do današnjega dne. In ako se mu reče: „Daj svinjam sveže vode, da se v njej skopljejo, očistijo in ohlade; umivaj jih vsak dan s hladno vodo, in jih odrgaj s slamo“. In kaj mi potem tak trdovratnež reče: „Kaj boš ti mene učil! Jaz sem že star in vem kako mi je delati; moj dedek so tudi tako delali, pa so tudi imeli svinje“. Tako govorijo ti sebičneži in se ne dajo niti pičice podučiti, misleči, da bo pri tem njih starost užaljena, ako bodo poslušali nasvete mlajših. Hvala Bogu, da se nahajajo še gospodarji, kateri so se otresli te starinske navade, ter se drže novih koristnih izkušenj. Še enkrat povdarjam: Umen živinorejec da prašičem dosti sveže vode, da se kopajo, čistijo in ohlade; nadalje jih umiva vsak dan s hladno vodo, in nato jih odrga s slamo. Debele svinje izpiraj tudi po zimi — pa ne z mrzlo, temveč z hladno vodo, — in potem jih pa odrgaj s cunjjo, da se posuše. Ta posel izvršuj v gorkih svinjakih, ker se prašiči drugače prehlade. 1. Svinja ljubi čistoto in snago ravno tako, kakor vsaka druga žival. 2. Čist in snažen prašič je vedno bolj zdrav in 3. donaša večjih dohodkov, kakor nečist in umazan. Te točke skušal bom na kratko razložiti. Prašič pušča svoje blato vedno v enem kotu svinjaka, da si ne ogrdi svojega ležišča; nikdar se ne bo vlegel na onesnaženi prostor. Ako je le še nekoliko čiste slame v hlevu, poišče si jo ter se zarije vanjo. Ker se onesnaži vedno v enem kotu, in ker se ne vleže v blato, zato je ljubi čistoto in zametuje nesnago. Res je, da se svinja rada drži blata, luž in mlak, pa to stori radi tega, da se ohladi. Privošči svinji čiste vode za kopanje, osnaži jo po koži, in prepričal se bodeš, da ne pojde več v blato in mlako. Zakaj pa se po zimi nikdar ne valja? Po zimi zato ne, ker mu ni vroče, po leti pa se mora iti hladit v nesnažne mlake, ker mu ne daš ti hladne in čiste vode. Vsak se je že prepričal, da bolehajo prašiči po letu češče, kakor po zimi. Vzrok tej prikazni je nesnaga in velika vročina, katera škoduje posebno debelim svinjam. To vse se lahko odpravi s hladno vodo. Gniloba ščetin je jako nevarna svinjska bolezen, vsled katere pocepa mnogo živalij. Kaj pa je vzrok tej bolezni in kako jo zabranimo? Najpoglavitejši vzrok gnilobi ščetin je nesnaga. Bolezen pa odvrnemo tako-le: Svinje držimo v snažnih svinjakih, dajemo jim tečne piče ter sveže vode za pijačo in kopanje, slednjič jih očedimo vsak dan po koži. Tudi korito naj se večkrat s krtačo dobro osnaži.

J. Vuk.

Kakšno bodi seme? Resničen je pregovor, ki pravi: „Kakršna setev, taka žetev“, in vender mnogo kmetovalcev ne pazi na ta pregovor. Koliko slabega, malovrednega, koliko s plevelom pomešanega in strtega semena se pri nas poseje! Mnogim gospodarjem niti na misel ne pride, da bi seme skrbno očistili od plevela; zato je ni čuda, ako raste na njivi mesto pšenice ali žita plevel. Pri setvi je torej glavna stvar dobro seme in to mora biti: 1. Ono mora biti debelo, težko, popolnoma zrelo in lepo napeto. V tem oziru se gode pri nas še sploh mnoge napake. Čas je, da jih že enkrat odpravimo, in da rabimo zanaprej vselej le najlepše blago, kajti dobro seme je v mladosti veliko bolj trdne narave in ne poleže tako hitro, kakor pa, če smo sejali slabo seme. Kako pa moraš zahtevati od slabega semena potem dobro in močno rastlino. 2. Dobro seme mora biti čisto, t. j. očiščeno od plevelnih zrn, prahu, resuin, plev, peska itd. Posebno škodljiva so v semenu plevelna zrnca, ker se z njimi zaseje največ plevela po njivah. „Kdor seje plevel, tudi žanje plevel“, zapomnimo si dobro te

besede! Male množine semena, posebno debelega, n. pr. grah, fižol itd. očistimo in preberemo lahko z roko; žito in druga drobnejša semena pa se očisti s posebnimi stroji, takozvanimi trijerji. Dobro bi bilo in posebno se priporoča, da bi imeli v vsaki občini vsaj po jeden tak stroj. Seme mora biti pravo ali pristno; žitna in druga debelejša kmetijska semena lahko razločujemo glede pristnosti, ker jih vsak dobro dozna. Paziti pa moramo pri nakupovanju deteljnega ali travnega semena, kajti dandanes so sleparije z majhnimi, manje znanimi semeni na dnevnem redu. Torej kupite seme le pri zanesljivih osebah; posebno se priporoča, da se vsak kmetovalec obrne do kmetijske družbe v Ljubljani, katera mu preskrbi točno in hitro ter tudi pristno seme. 4. Dobro seme mora biti kaljivo. Na to moramo posebno paziti, ker med semenom in semenom je v tem oziru lahko prav velik razloček. Slabo kaljivo seme je malo vredno. Takega semena moramo veliko več vsejati, ker ga veliko ne izkali. Trgovci, kateri nam prodajajo seme, morajo nam biti porok (jamčiti, garantirati), da izkrije toliko semena, kakor je napovedano; n. pr. mi kupimo deteljno seme in kupec reče: „Kaljivost tega semena je 85 %“, t. j. od sto zrn izkrije 85 zrn, onih 15 pa je za nič. O kaljivosti semena pa se lahko sam prepričaš. Tukaj ti hočem navesti najpriprosteji način. Vzami navaden krožnik, na katerega položiš pivnik (pivni papir) in ga namoči z vodo. Na tako pripravljen papir deni dotično seme in to pokrij zopet z drugim kosom pivnika, kateri mora biti tudi moker. Da ostane papir vedno moker, poškropi ga večkrat z vodo. Krožnik pa postavi na primerno gorek kraj, da ti seme hitreje izkali. Najbolje je, ako vzameš za take poskuse sto zrn semena, ker potem lahko izračuniš kaljivost semena v odstotkih (%). Če izkali na pr. od 100 zrn le 60 zrn, znaša kaljivost 60 %; ali ako izkali od 100 zrn le 78 zrn, tako znaša kaljivost 78 %. Na ta način se lahko prepričamo o poštenosti semenskih trgovcev in jim tudi lahko vrnemo seme, če ni tako kaljivo, kakor je bilo zajamčeno. Za take poskuse pa je naročevati semena o pravem času, ne pa v zadnjem trenutku. Da nam bo seme dobro kalilo, jemati moramo za setev tako le seme: a) Novo seme, t. j. seme od zadnjega pridelka. Tako seme rado kali in daje močne rastline, dočim izgubi staro sčasoma svojo kaljivost, in sicer toliko hitreje, kolikor slabše je bilo ohranjeno. Če kupujemo semena, se lahko zgodi, da dobimo staro seme, kajti semenski trgovci primešavajo novemu tudi stara semena, ako jih niso mogli prejšnje leto prodati. Ne trosite torej denarja zastonj, temveč pazite na vse. Da pa nam ostanejo semena delj časa kaljiva, shraniti jih moramo dobro in na suhem prostoru. b) Ne-poškodovano seme; seme se pokvari, če nam izkali vsled moče že na njivi, predno ga spravimo, ali pa pozneje vsled slabe shranitve; dalje se lahko poškoduje pri mlatitvi, po mrčesih in boleznih, in končno, če postane zaduhlo (oprhnelo) in plesnivo. Tako seme je porabiti za kaj družega, ne pa za setev, ki daje slabotne in zanikerne rastline; tako seme tudi slabo kali ali je pa popolnoma nekaljivo. J. Vuk.

Poučni in zabavni del.

Okrajni zdravnik.

Povest. — Spisal Srečko.

(Konec.)

VI.

Prazno, dolgočasno je bilo odslej na domu konjederkinem. Otožna, bleda je pohajala po sobah Mimi, nikjer jej ni bilo obstanka. Čim dalje bolj se je kazala potreba matere, čim dalje bolj jo je objokovala. Sama,

od vseh človeških duš zapuščena razmišljala je stanje svoje in se čutila nesrečno . . . Premišljala je večkrat, s čim je tako razžalila Bogá, da jo sedaj tako neusmiljeno biča. Spominjala se je svojih tovarišic, kako se one vesele pri svojih stariših, ona pa je — sirota. Povdarjala je večkrat, da nesrečnejšega bitja ne more biti pod Božjim solncem.

Toda najhujše je imelo še-le priti!

Včasih se je spominjala tudi zdravnika. Odkar jej je umrla mati, ni ga videla nikdar več jahati na izprehod. Domišljala si je, da tudi on trpi njeno boleost kje v tihoti in, da je le radi spoštovanja zdaj ne nadleguje. Radi tega njegovega, po njej izmišljenega čina cenila ga je veliko bolj.

Kakih deset dnij po materini smrti pa se je napotila v vas, opraviti svoje skrbi. Prva njena pot je bila v župnišče, da je poravnala pogrebne stroške. Na voglu pri sodnji je srečala zdravnika. Pozdravil jo je in pogledal v tla. Smilim se mu, on je dober človek, si je mislila in hitela dalje.

Takrat so imeli v Lazišču dobrega župnika, zlato dušo. Sad njegove marljivosti je krasna, nova cerkev, župnišče, sploh vse naprave, ki se nahajajo še dan danes tam. Prijazno je vsprejel Mimico in jo tolažil uspešno. Izpraševal jo je o gospodarskih stvareh, kaj misli početi. Ko pa je naposled le prav malo izvedel, pričel jo je učiti on, kako in kaj naj ukrene. V Boga zaupajte — je dejal — in Mariji se priporočite, pa smete biti prepričani, da se vse dobro izteče.

Prav tisti čas pa je kuharico spodaj nadlegovala Osolniška Štefinku:

„Hvaljen bodi Jezus Kristus, ljudje Božji ste že kaj klali prešičev, imate že kaj ščetin“?

Kuharica jej je dala na vse nepoljen odgovor. Ona pa je vprašala:

„So gospod doma“?

Na to se jej je pritrdilo. Naglo v dve gubi sklonjena stopicala je na to v prvo nadstropje po širokih stopnicah. Na vrhu srečala je konjederkino Mimi, pozdravila jo je s krščanskim pozdravom, potem pa brž prav nerodno potrkala. Odzvalo se jej je in ona je v naglici popravila veliko ruto, potegnila z levo roko preko obraza, odkašljala se in krepko pljunila po tleh, da je kar odmevalo po prostornem hodniku.

„Hvaljen Bog“!

„Na veke, Amen! No kaj pa vi dobrega poveste mamica“?

Sila prijazen je bil gospod župnik proti vsakomur, bodi si star ali mlad, bogat ali revež, zato pa je bil obče priljubljen.

„Niti štirinajst dnij ni tega, kar sem šla tu doli iz Lazišča, že proti mraku je bilo. Ščetine sem pobirala, kaj pa hočem, da se preživim. Grem, — grem prav počasi, tako hitro ne morem kot takrat, ko sem bila še mlada. Torej prav počasi grem, košarico sem imela polno ščetin. Ondu pod ovinkom pa najdem to-le stvar. Po-